

به نام خدا

کلیدهای تربیت کودکان و نوجوانان

کلیدهای موفقیت
پدر ناتی

نویسنده:

دکتر کارل ای پیکارد

مترجم:

آزیتا قدسی راثی

فهرست مطالب

۵	سخن ناشر
۷	مقدمه
۱۳	فصل اول: درک دلیل چندگانگی احساسات
۱۸	فصل دوم: درک سازگاری فرزندان ناتنی ۲
۲۴	فصل سوم: عادت دادن تدریجی ۳
۲۹	فصل م: نظریهٔ مصالحه در زمینهٔ روابط ۴
۳۶	عاطفی بودن واقع‌گرایانه نیست ۵
۴۲	ورود ناخوانده ۶
۴۶	برقراری پیوند یا مقید کردن ۷
۵۰	یک پدر ناتنی قابل اتکا باشیم ۸
۵۵	تفکر دربارهٔ گوناگونی ۹
۵۸	هم‌خانه شدن ۱۰
۶۳	درگیریهایی بی‌مقصر ۱۱
۶۹	فرصتهای ایجاد دلبستگی ۱۲
۷۴	معنی «ناتنی» ۱۳
۸۱	آغاز عهده‌دار شدن نقش خانوادگی ۱۴
۸۶	تعیین میزان مشارکت والدین در تربیت کودکان ۱۵
۹۰	تعریف نقش مردانهٔ پدر ناتنی - ۱۶۱
۹۴	تعریف نقش مردانهٔ پدر ناتنی - ۱۷۲
۹۹	تعریف نقش مردانهٔ پدر ناتنی - ۱۸۳

کتابهای دانه

موسسه انتشارات صابرین ۸۸۹۶۸۸۹۰

کلیدهای موفقیت پدر ناتنی
دکتر کارل ای پیکارد

آزیتا قدسی راثی	مترجم
مینا غرویان	ویراستار
علیرضا ابراهیمی	اجرای طرح جلد
۳۰۰۰	تعداد
۱۳۸۶	چاپ اول
کارا	لیتوگرافی
اکسیر	چاپ جلد
امیدوار	چاپ متن و صحافی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۸۵-۰۵-۶

ISBN: 978-964-2785-05-6

حقوق ناشر محفوظ است.

پدر ناتنی و پسر ناتنی ۱۹	۱۰۵
پدر ناتنی و دختر ناتنی ۲۰	۱۰۹
ارتباط با والدین همسر ۲۱	۱۱۴
ارتباط با شوهر سابق ۲۲	۱۱۹
مدیریت نیاز به اطلاعات در خانواده ناتنی ۲۳	۱۲۴
موقعیتهای بد را بدتر نکنید ۲۴	۱۲۹
اهمیت حرمت گذاشتن ۲۵	۱۳۳
تحکیم موضع ۲۶	۱۳۷
اقتدار مثبت ۲۷	۱۴۱
اقتدار انضباطی ۲۸	۱۴۵
مدیریت عواطف ۲۹	۱۵۰
انفجارهای عاطفی ۳۰	۱۵۵
از فکرتان استفاده کنید ۳۱	۱۶۱
تنشها و شکایتها ۳۲	۱۶۶
حل و فصل اختلافها - ۱ ۳۳	۱۷۲
حل و فصل اختلافها - ۲ ۳۴	۱۷۶
نبرد منصفانه ۳۵	۱۸۰
زن در میانه ۳۶	۱۸۶
قرار داد بستن ۳۷	۱۹۰
مرد نامرئی ۳۸	۱۹۵
پرسش و پاسخ	۱۹۹
واژه‌نامه	۲۱۴
نمایه	۲۱۶

سخن ناشر

خواننده محترم، کتابی که پیش روی دارید، یک جلد از کلیدهای تربیت کودکان و نوجوانان است.

کتابهای این مجموعه، علی‌رغم ارتباط موضوعی، هرکدام از نظر مطلب مستقل هستند. آمادگی برای زایمان، روشهای مناسب و صحیح شیر دادن، تولد فرزند دوم، نقش پدر در تربیت کودک، پرورش کودک تیزهوش، آموختن به کودکان درباره خدا، سلامت جنسی در کودکان و نوجوانان، پرورش فرزندان امیدوار و موفق، کلیدهای رفتار با نوجوانان و نیز مطالب متنوع و جالب دیگری که به روشها و مشکلات تربیتی کودکان و نوجوانان تا سنین بلوغ می‌پردازد، موضوع کتابهای این مجموعه را تشکیل می‌دهند.

روش نویسندگان این کتابها، آموزش شیوه‌های عملی به والدین است. در نتیجه، هرکتاب از فصلهای متعددی تشکیل شده است که هر فصل به توضیح یک روش کلیدی می‌پردازد. مجموعه کلیدهای تربیت کودکان و نوجوانان، علاوه بر پشوانه علمی و معتبر خود، از زبانی ساده برای توضیح مطالب و انتقال آنها به خواننده استفاده کرده است که برای عموم مادران و پدران جوان قابل استفاده خواهد بود.

مقدمه

وقتی مادری ازدواج مجدد می‌کند، رابطه پدربناتنی - نافرزندی بین فرزندان زن و شوهر تازه او شکل می‌گیرد. در این کتاب قصد داریم تا مواردی بسیار با اهمیت را توصیف کنیم که عبارتند از: سهمی که پدر ناتنی می‌تواند در زندگی خانواده تجدید فراش یافته ایفا کند؛ موانع در سر راه او و مسائلی را که سبب خشنودی خاطر او خواهد شد.

مرد و کودکانی که وضع زندگی، تجارب گذشته، آداب و رسوم، سوابق و دل‌بستگی‌های بیولوژیکی‌شان با هم فرق می‌کرده، اینک باید در جوار هم زندگی کنند و از آنها انتظار می‌رود تا با یکدیگر همچون خانواده‌ای واحد عمل کنند. چالش مداومی که پیش روی خانواده ناتنی است، تلفیق هماهنگ همه این تفاوتها است. این کار عاری از پیچیدگی و دشواری نیست. روابط جدید ممکن است که ابتدا از لحاظ اجتماعی و سپس روان‌شناختی به شدت پیچیده و گیج کننده شوند. خانواده‌های ناتنی آدمها را در هم می‌آمیزند. ابتدا درک اینک چگونه باید عمل کرد دشوار است و نیز باید دریافت که چگونه عکس‌العمل نشان داد و چطور باید سازگاری و تفاهم پیدا کرد.

فرد جدید ممکن است که خویشاوندان ناتنی - خانواده همسر - را نشناسد، درک نکند و حتی زیاد هم به آنها علاقه نداشته باشد. اما ناگهان غریبه‌ها به هم می‌پیوندند و یک خانواده می‌شوند. آموختن زندگی با رابطه‌های ناتنی نیازمند وقت و حوصله است. خانواده همسر و

خویشاوندان ناتنی هر دو روابط سببی هستند. این روابط در اثر ازدواج یا ازدواج مجدد دو نفر شکل می‌گیرند. در این فرایند، طرفین متعهد می‌شوند که تا حدی به خانواده گسترده یکدیگر توجه کنند. بخشی از پیمان ناگفته هنگام عقد، معمولاً پذیرش این تعهد را شامل می‌شود: «به خاطر پیوندم با تو، سعی خواهم کرد تا با والدین و فرزندان تو رابطه خوبی داشته باشم. من به خاطر آنها با تو ازدواج نکردم، ولی هنگام ازدواج آگاه بودم که آنها وابسته به تو و تو وابسته به آنها هستی. بنابراین، می‌کوشم که این وابستگی را پاس بدارم.»

اما وقتی نوبت به زندگی هر روزه با هم و مسئولیت مراقبت روزانه می‌رسد، شباهت خانواده همسر و خویشاوندان ناتنی پایان می‌یابد. معمولاً زوجها در دوران نامزدی در مورد چگونگی زندگی خانواده ناتنی صحبت می‌کنند. آنها که عاشق هم و امیدوار به آینده‌ای سعادتمند هستند برای پیش‌بینی تفاهمی که بعد از ازدواج خواهند داشت به تفاهم قبل از ازدواج استناد می‌کنند. با این حال، تغییر نقش، باعث تغییر روابط می‌شود. وقتی دوست مادرشان که عاشق تفریح بود به خانه آنها نقل مکان می‌کند و رفتار یک والد دوم جدی را در پیش می‌گیرد، شکل رابطه برای فرزندان ناتنی تغییر می‌کند. وقتی فرزندان عزیز زن آینده به منشاء مزاحمت هر روزه در ازدواج تازه بدل می‌شوند، شکل رابطه برای پدرناتنی تغییر می‌کند.

هیچ یک از آنان توقع بروز این اصطکاک را در رابطه‌شان نداشتند. کجای کار اشتباه شده است؟ هیچ جا. فقط واقعیت کم‌کم روشن می‌شود. آنها نباید مشکلات شخصی را که در ذات روابط ناتنی نهفته است به خود بگیرند - این تغییرات پویا که در طول این کتاب مورد بحث قرار خواهد گرفت. - نباید دچار عذاب وجدان شوند و یکدیگر را به خاطر مسئله‌ای که تقصیر کسی نیست، سرزنش کنند. در مواجهه با مشکلات تازه که تجربه‌ای از آن ندارند، همگی کم‌کم با تنشهای نیرومندی روبه‌رو

می‌شوند که در تار و پود زندگی خانواده ناتنی بافته شده‌اند. هر قدر هم که خوب از عهده‌اش برآیند، تا وقتی که همه با هم زندگی می‌کنند، این تنشها از بین نخواهند رفت.

حتی وقتی مردی با زنی ازدواج می‌کند که فرزندان بزرگی دارد و آنها مستقل زندگی می‌کنند، باز هم ممکن است که بعضی از تنشهای روابط ناتنی بر ازدواج مجدد تأثیر بگذارد. مثلاً ممکن است که فرزندان بزرگسال با پدر ناتنی همچون رقیبی رفتار کنند که مدعی ماترکی است که انتظار داشتند به ارث ببرند. پدر ناتنی شاید تصور کند که سرزندهای عادی فرزندان ناتنی به مادرشان مزاحمت در حریم خصوصی ازدواج جدید او است. در مواردی هم که فرزندان کوچک‌ترند، باز هم ممکن است که پدر ناتنی با مشکلاتی مواجه شود که آمادگی‌شان را ندارد. مثلاً وقتی مرد با زنی ازدواج می‌کند که شوهر سابقش حضانت فرزند پانزده‌ساله‌اش را دارد، توقع پدر ناتنی این است که فقط گاه‌گاهی که نوبت ملاقات مادر و فرزند می‌رسد، با او تماس داشته باشد. بعد یک روز پدر تلفن می‌زند که دیگر نمی‌تواند با نوجوانش کنار بیاید و می‌خواهد فرزند پردردسر را بفرستد با مادرش و شوهر تازه او زندگی کند. در صورتی که پای فرزندان ناتنی در ازدواج مجدد در میان باشد به ناچار مسائل غیرمنتظره بسیاری پیش خواهد آمد.

در خانواده‌های ناتنی که بعد از مرگ یا طلاق همسر شکل می‌گیرد، مجموعه‌ای از تفاوت‌های ناآشنا در میان افراد خانواده جدایی می‌افکند؛ و اختلاف بر سر سهیم شدن، وفاداری، حسادت و رقابت آنها از آنچه بسیاری از طرفین ازدواج مجدد می‌اندیشند، چالش‌انگیزتر است. امید فراوان و نیت خیر برای سامان یافتن این خانواده نوساختار کافی نیست، بلکه درک واقع‌گرایانه شرایط لازم است. ارقام دروغ نمی‌گویند.

هرچند بسیاری از ازدواجها با مرگ همسر پایان می‌یابند، اما طلاق به بیشتر زندگیهای مشترک خاتمه می‌دهد. حدود نیمی از ازدواجهای اول به

طلاق می‌انجامد. اکثر همسرانی که باز مجرد شده‌اند و حتی بسیاری از آنان که فرزندان‌شان را نگه می‌دارند، تصمیم به ازدواج مجدد می‌گیرند. میزان طلاق در ازدواجهای مجدد بدون فرزند، بیشتر از ازدواجهای اول است، ولی میزان طلاق در ازدواجهای مجدد با فرزندان ناتنی از همه بالاتر است (حدود ۷۵ درصد)، و این واقعیت را تا حدی به تنش روابط ناتنی نسبت می‌دهند.

بسیاری از خانواده‌های ناتنی می‌توانند سامان خوبی داشته باشند و دارند، ولی این تنها با تلاش، درک، تحمل، ارتباط و خویشتن‌داری فراوان میسر می‌شود. هر عضوی نقش مهمی به عهده دارد و در اینجا بحث ما درباره نقش پدر ناتنی است. هر فصل این کتاب یکی از جنبه‌های اصلی این نقش پیچیده و پرزحمت را با توضیح مسائلی که باید از آنها برحذر بود و امکاناتی که باید بسط داد، بررسی می‌کند. شناخت راه درست به درک مشکلاتی که ممکن است بروز کند، بستگی دارد.

در بخش اول، ورود پدر ناتنی به خانواده جدید را شرح داده‌ایم و راهبردهایی برای تسهیل سازگاری او و فرزندان پیشنهاد کرده‌ایم. بخش دوم بر اهمیت تغییر توقعات از تفکر آرزومندان به واقع‌گرایانه تأکید دارد. بخش سوم بر آمیزه تفاوت‌های ناآشنایی که خانواده‌های ناتنی خلق می‌کنند تأکید دارد و بیان می‌کند که پدر ناتنی چگونه می‌تواند به نحوی به این تفاوت‌ها پاسخ دهد که آغاز بنای رابطه‌ای بادوام با فرزندان باشد. بخش چهارم راه‌های گوناگونی را برمی‌شمارد که شوهر جدید می‌تواند از آن طرق نقش پدر ناتنی را تعریف کند. بخش پنجم افراد مهم دیگری را بررسی می‌کند که پدر ناتنی باید اینک راهی برای تفاهم یافتن با آنان بیابد. بخش ششم به بیان راهبردهایی می‌پردازد که به پدر ناتنی کمک می‌کنند تا حرفی را که می‌خواهد بزند به نحوی موفقیت‌آمیز و با تأثیر مثبت ابراز کند. بخش هفتم به موضوع دشوار تثبیت اقتدار پدرانه پدرناتنی می‌پردازد. بخش هشتم درباره تدبیر هیجانی عاطفی تشدید یافته‌ای که

مشخصه بسیاری از روابط ناتنی است بحث می‌کند. بخش نهم شیوه‌هایی برای چاره‌اندیشی سازنده در مورد اختلافات ارائه می‌دهد. و توجه بخش دهم معطوف به چگونگی حفظ ازدواج است، یعنی دلیلی که پدر ناتنی و زنش را - به خاطر عشقشان به یکدیگر و آرزوی سهیم شدن در آینده‌ای مشترک - در درجه اول به هم رسانده است.

موفقیت ازدواج مجدد به میزان چشمگیری به این امر بستگی دارد که مرد رابطه‌اش را با فرزندان زنش چگونه سازمان می‌دهد و پیش می‌برد. پدر ناتنی بودن بخشی از وظیفه شوهری کردن است که انجامش را پذیرفته است، زیرا زنی که با او ازدواج می‌کند، او را فقط به چشم زوج نمی‌نگرد، بلکه او را پدر هم می‌بیند. امیدواریم این کتاب به پدر ناتنی کمک کند تا تصمیم‌های سازنده بگیرد، سهمش را قابل توجه و نتایجش را ارزنده نگاه دارد. یادآوری این نکته لازم است که دشوارترین حالت پدر ناتنی بودن، زمانی است که فرزندان ناتنی تمام وقت با خانواده زندگی کنند (و نه اینکه تنها در دیدارها حضور داشته باشند). این کتاب جز در مواردی اندک، درباره پدر ناتنی بودن تمام وقت است. سرانجام اینکه در سرتاسر این بحث به روابط اهمیت فراوانی داده‌ایم؛ پدر ناتنی را تشویق کرده‌ایم تا در مورد مسائلی که معمولاً در زندگی خانواده ناتنی وجود دارد، صحبت کند. با این حال، اگر پدر ناتنی ذاتاً کم صحبت باشد، باز هم می‌تواند با استفاده از این کتاب برای درک پیچیدگی روابط ناتنی از آن بهره بگیرد و حداقل خود را برای مشکلات رایجی که احتمالاً با آنها مواجه می‌شود آماده کند.

لازم به گفتن نیست که این کتاب جامع نیست. پدر ناتنی بودن مسئولیت پیچیده و چالش‌انگیزی است. امیدواریم با بررسی مسائلی که در این صفحات پیش کشیده‌ایم، بعضی از زمینه‌های دشوار را بتوان تعدیل کرد. در پایان این کتاب فهرستی از کتابهای خواندنی دیگر آورده‌ایم که خواندن آنها را توصیه می‌کنیم. فهرستی هم از گروه‌های

حمایتی خانواده‌های ناتنی آمده که می‌تواند مفید باشد. اما اگر با مطالعه بیشتر و کمک گروههای حمایتی، مشکلات به صورتی تحمل‌ناپذیر در خانواده ناتنی تداوم یافت، بهتر است تا از مشاوران کمک گرفت. اگر بگذاریم که وضع بد، بدتر شود، به نفع هیچ یک از اعضای خانواده نیست.

درک دلیل چندگانگی احساسات

منشأ احساسات ضد و نقیض

اولین کلید پدر ناتنی بودن این است که شوهر جدید برخوردارهایی را که فرزندان به دلیل ازدواج او با مادرشان نسبت به او بروز می‌دهند، درک کند. هرچند پیوند قدیمی با خانواده قبلی که شامل پدر تنی آنها می‌شد در اثر مرگ یا طلاق از هم گسسته، اما خاطره آن خانواده و آن پدر معمولاً بسیار زنده است و اغلب دلتنگشان می‌کند.

اگر مادرشان طلاق گرفته باشد، ممکن است که ملاقاتها رابطه با پدر را تازه نگاه دارند. گاهی حتی این تماس متناوب قدرت بیشتری به پدر می‌بخشد. اینک که فرزندان فقط گاه گاهی او را می‌بینند، دیگر نفوذ او را مسلم فرض نمی‌کنند. دیدن پدر برایشان واقعه‌ای خاص است. از با هم بودن لذت فراوان می‌برند، زیرا او «والد اوقات خوشی» شده است که به آنها سرگرمی بی‌وقفه، توجه تام و ابراز عشق زیادی نشان می‌دهد. اگر طلاق، قدرت والد بی‌حضانت را در چشم فرزندان افزایش می‌دهد، پس مرگ حتی قدرت بیشتری به پدر تنی می‌دهد. هنگامی که خانواده سرپرست خود را از دست می‌دهد، چهره آرمانی پدر از دست رفته اوج می‌گیرد و در این حالت می‌توان اشتیاق فرزندان به پدرشان را با شدت بیشتری احساس کرد: «بابام بهترین بابای دنیا بود. هیچ کی نمی‌تونه هیچ وقت جای اون رو بگیره!»